

US 122/09 Balansert omstilling for utvikling

(ePhortesak 2009/4148)

Universitetsdirektøren er opptatt av at prosessen knyttet til BOFU skal være åpen og ryddig, og med god progresjon.

Vi er nå inne i en periode der alle enheter er i gang med å utarbeide tiltaksplaner for BOFU. Når direktøren likevel legger fram en sak for styret, har det to årsaker. For det første for å holde styret orientert, og for det andre for å gi styret anledning til å presisere retning og omfang på prosessen.

Selv om enhetene selv må finne egne mål og tiltak er det viktig at det er en omforent holdning i hele organisasjonen at dette må gjennomføres, og at målene er konkrete og tydelige nok. I denne saken pekes det på økonomiske mål, og det redegjøres for formelle muligheter i forhold til reduksjon av årsverkforbruk. Hvilke aktiviteter som skal reduseres, og hvilket omfang dette skal ha vil styret få seg forelagt i februar møtet.

Universitetsdirektøren er opptatt av at virksomheten også må gjennomføre god undervisning og følge opp pålegg fra departementet, som for eksempel innfasing av ny lærerutdanning, og har tillit til at enhetene følger dette opp i arbeidet.

Forslag til vedtak:

- 1) Styret støtter direktøren i at tiltak drøftet i saken og i vedlegget må vurderes i prosessen.
- 2) Styret er enige i de økonomiske målsettinger og årsverkrammer direktøren skisserer for enhetene for 2010.

Stavanger, 13.11.2009

Per Ramvi
universitetsdirektør

US 122/09 Balansert omstilling for utvikling

Bakgrunn.

Vi viser til styresak 78/09, der universitetsdirektøren skisserer det videre arbeid i BofU, knyttet til at UiS har aktiviteter/utgifter som overstiger inntektene knyttet til statlig finansiert virksomhet.

Styret påla i den saken alle enheter å gi melding tilbake innen 31.12.09 om tiltak de mener kan gjennomføres i løpet av de neste tre år, og som vil medvirke til at UiS gjenvinner frihetsgraden til å handle strategisk, og får tilbake et handlingsrom for å gi undervisning, forskning og formidling gode arbeidsvilkår. Dette arbeidet rapporteres å være godt i gang.

Universitetsdirektøren merker seg imidlertid at tiltak som vil få resultateffekt i inneværende år synes vanskelig å få til, og at fagenhetene fremdeles fremmer forslag til tiltak og aktiviteter som vil kreve kostnadsøkninger. Direktøren finner det derfor riktig å orientere styret om arbeidet, og søke å ytterligere tallfeste en del av de utfordringer som ligger foran oss.

Etter tertialrapporten pr 31.08.09 rapporterer fagenhetene forventet overforbruk i størrelsesorden

TN 9 mill

SV 6,5 mill

HF 7 mill

AM 2,5 mill

De sentrale enhetene venter å gå omtrent i balanse, og gitt en del reserver synes totalbildet å være at UiS går med omtrent 15 mill i totalt overforbruk.

Pr 31.10.09 melder fakultetene at overforbruket muligens blir noe lavere, uten at de vil tallfeste noe eksakt.

Den store utfordringen vår er at overforbruket er resultatet av en kraftig aktivitetsøkning med økte lønnskostnader over flere år, som i første omgang har redusert tilgjengelige driftsmidler til faglig aktivitet. I dag er det også fare for redusert kvalitet på infrastruktur og service, samt manglende muligheter til å gjøre viktige strategiske valg, som for eksempel videre kompetanseheving og oppfølging av kvalitetsreformen.

Det er i universitets- og høyskolesektoren en generell enighet om at den realvekst i bevilgninger vi har fått de siste årene ikke oppveier de økte krav til virksomhet og utvikling staten og departementet har pålagt oss. Dette blir nå utredet av en sentral gruppe, Handlingsromutvalget, nedsatt av forskningsminister Tora Aasland. Arbeidet vil neppe føre til markant budsjettvekst på kort sikt, men det vil kunne føre til klarere forståelse av utfordringene. Kravet til budsjettbalanse lokalt vil derfor likevel måtte løses gjennom interne omdisponeringer og intern aktivitetsreduksjon.

For 2010 blir departementets tildeling til UiS fordelt etter den nye interne budsjettfordelingsmodellen vedtatt av styret i Styresak 99/09. Selv om denne modellen fremstår som enklere og mer gjennomiktig enn den gamle, vil rammen til intern fordeling være den samme.

Det er bestemt at alle enheter vil få tildelt det de har krav på etter den nye modellen. Enhetene vil imidlertid bli stilt til ansvar for tidligere overforbruk og må ta hensyn til dette ved budsjettering av rammen for 2010. Alle enheter med selvstendig budsjettansvar blir gjennom BofU stilt ovenfor utfordringen med å komme i balanse i egen enhet. Deretter kommer spørsmålet om effektivisering på tvers av enheter, og til slutt spørsmålet om frihetsgrader i andre enheter kan komme de med størst overforbruk til gode.

I prosessen har spørsmålet om oppsigelser stadig vært framme. Ut over de menneskelige sider, er det å si opp noen med fast stilling i statlig virksomhet også tidkrevende, dyrt og komplisert. Dette er derfor en tilnærming vi bare vil ta tak i når alle andre løsninger er vurdert. Personaldirektøren har i et notat vedlagt saken gjort greie for frihetsgrader, muligheter og begrensninger i forhold til dette. Notatet inneholder også en oversikt over omfanget av midlertidige tilsetninger, som er det sted en raskest kan oppnå innsparingseffekt.

Merk at vi i forhold til BOfU refererer til årsverk, og ikke til stillinger. UiS har en omstillingsavtale som har klare prosedyrer og betingelser for prosesser knyttet til nedbemanning og endring i arbeidsvilkår og omplasseringer. Det er direktøren sitt syn at vi ennå ikke har kommet så langt at det er påkrevd å bruke avtalen som redskap. Vi kommer tilbake til eventuelle omstillingsvedtak i februar, etter vurdering av innspill fra enhetene.

Det er generell enighet om at det er nødvendig med omfattende effektivisering i denne prosessen, men at det ikke er nok. Økonomiske analyser som er gjennomført og som ved tidligere anledninger er forelagt styret, viser at institusjonen bruker en for stor del av den statlige tildelingen til lønn. Reduksjon i antall årsverk må gjennomføres, noe vi kan oppnå gjennom en reduksjon i virksomhet. Dette igjen betyr at antall aktiviteter må ned, i praksis antall utdanninger først. Reduserer vi faglig aktivitet, kan dette også medføre redusert nivå på støttefunksjoner.

Vurdering.

Det er en generell bekymring at de ulike enheter fortsatt gjerne vil øke aktivitet. Det er alltid gode argumenter for nye utdanninger og økninger. Det kan være ønsker fra samfunnet rundt oss, det kan være studentinteresse, og det kan være internt press fra personer/grupper/enheter som peker på hvordan intern kompetanse bør utnyttes. Men over flere år nå har aktiviteten økt gjennom stadig nye studietilbud slik at noe nå må reduseres. Så langt råd er må dette sees i sammenheng med strategiske føringer. Det kan være vi må ta bort godt søkte studier og samfunnsnyttige studier og kompetanse vi av enkelte grupper blir forventet å ta vare på av andre grunner enn økonomi.

Universitetsdirektøren mener det er viktig at styret i alle saker vurderer risikoen for økte kostnader. I en slik sammenheng er det blitt påpekt at den vedtatte opptaksrammen for neste år både vil kunne skape vekst i studenttallet og dermed også vekst i aktivitet. Det er viktig at enhetene i BofU-prosessen selv foreslår eventuelle reduksjoner, og hvor reduksjoner skal komme. Dette har fakultetene frist på seg til 31.12.2009. I saken om opptaksrammer lå det i vedtaket at vi skulle komme tilbake til dette i styremøtet i februar. Ledelsen regner da med å kunne redusere opptaksrammen ut fra forslagene, eventuelt ut fra en totalvurdering av situasjonen.

Universitetsdirektøren ser at oppsigelser er krevende, og anmoder derfor enhetene om å vurdere enhver nyttilsetting grundig. Som det går fram av personaldirektørens utredning har UiS ca 150 årsverk i midlertidige stillinger, og vi bruker 5.5 mill på timebetalte oppgaver. Her må så mye som mulig utfases, og midlertidige tilsetninger må ikke fornyes. Selv om det er faglig utfordrende bør også enkeltstående Professor II-stillinger vurderes ut fra behov og aktivitet med tanke på å stå ubesatt inntil videre. Midlertidig utsetting/reduksjon av kompetanseheving, vikarstipend (se også budsjettsaken) og tildeling/ikke tildeling av forskningstid må på kort sikt vurderes som virkemidler.

Når det gjelder arbeidet med BofU i de enkelte enheter, må det gå sin gang etter styrevedtaket, men det er etter direktørens sitt syn viktig å peke på en del momenter i arbeidet. Selv om prosjektet går over tre år, blir 2010 et merkeår, fordi vi her vil måtte ha lavere forbruk enn i tidligere år, grunnet "etterslep"/overforbruk i 2009. Alle enheter med overforbruk forventes å redusere fra 2009-nivået med en betraktelig sum. Merk at denne reduksjonen blir målt ut fra forbruk i 2009, og ikke ut fra tildelt ramme i 2009.

SV ser ut til å få et etterslep på 6,5 mill når de går inn i 2010. Dette kommer i fradrag på tildelingen. SV har en del tiltak som gjør at balanse kan nås etter hvert, og direktøren forventer at fakultetet greier å gjennomføre 2010 med et forbruk som er 5 millioner lavere enn i 2009, korrigert for inntektsvekst. Å knytte reduksjon i stillinger til innsparing er vanskelig, men minst 8 årsverk bør nok fakultetet ned med.

HF har selv vurdert behovet for reduksjon i årsverk til å være omtrent 20. I tillegg kommer et økt behov for stillinger knyttet til revisjon av lærerutdanningene. Fakultetet vurderer en reorganisering for å effektivisere og samtidig styrke lærerutdanningene på sikt. Direktøren forventer at fakultetet greier seg med en kostnadsramme i 2010 på 6 millioner mindre enn i 2009, korrigert for inntektsvekst.

TN mener de skal greie seg med en årsverkreduksjon på 12, pluss effektivisering. Tatt i betraktning at de har et antatt overforbruk på 9 millioner, synes dette knapt. Direktøren mener at også TN bør bruke minst 6 millioner mindre i 2010 enn i 2009, korrigert for inntektsvekst.

AM har et forventet overforbruk på 2.5 mill. Utfordringen på AM er flere ansatte enn statsløyvingen dekker, og strammere regler for prosjektkostnadsberegning. De bør nok over tid redusere staben med 10 årsverk for å ha en god frihetsgrad. Direktøren forventer at AM reduserer forbruk på statsbevilgningen med minst 2 millioner i 2010.

Som en oppsummering bør altså de fire faglige enheter ha som mål å redusere årsverkbruken på statlig finansiering med minst 50 årsverk over tre år. For å ha så gode vilkår som mulig for en smidig innplassering av ansatte når oppgaver endres, mener universitetsdirektøren at hele UiS må være et mulig "arbeidsmarked" for de som eventuelt skal omplasseres.

Sentrale staber og støtteavdelinger går i balanse i 2009. Direktøren har krevd en grundig gjennomgang og begrunnelse for det forbruk enhetene har, og forslag til effektivisering og kostnadsreduksjon. Det forventes at enhetene holder de kostnadsrammer som vil fremgå av tildelingen etter ny fordelingsmodell. Sentrale enheter har oppgaver innen fire felter; ledelse, støtte, pålagte oppgaver og strategi. Ledelse og styring er særlig viktig i vanskelige tider. Støttefunksjonene omfatter utgifter direkte knyttet til rammebetingelsene, som bygg, IT-støtte, annen service og drift. Pålagte oppgaver ligger i det å oppfylle statlige krav til system, kontroll, oppfølging og kvalitet. Strategi er oppgaver vedtatt av styret for å skape framgang og utvikling. Vi ser at innsparinger her må gjøres med omtanke, siden de fort vil gå ut over primærvirksomheten. Likevel forventer direktøren gjennomført effektivisering med økonomiske konsekvenser.

Prosjektet er treårig, og nærmere målsettinger for 2011 og 2012 vil bli utarbeidet etter hvert. Direktøren vil komme grundig tilbake til dette i februar.

Forslag til vedtak:

- 1) Styret støtter direktøren i at tiltak drøftet i saken og i vedlegget må vurderes i prosessen.
- 2) Styret er enige i de økonomiske målsettinger og årsverkrammer direktøren skisserer for enhetene for 2010.

Stavanger, 13.11.2009

Per Ramvi
universitetsdirektør

John B. Møst
ressursdirektør

Vedlegg: Utredning fra personaldirektøren